

3.4.2024

Liikenne- ja viestintävaliokunta

UTP 6/2024 vp

Valtioneuvoston selvitys: Sotilaallisen liikkuvuuden kehittäminen ja kansallinen toimintasuunnitelma 2024

Suomen Satamat ry. kiittää mahdollisuudesta lausua yllä mainitussa asiassa.

Suomen Satamat pitää sotilaallisen liikkuvuuden kansallisen toimintasuunnitelman päivitystä tarpeellisenä muuttuneen turvallisuusympäristön sekä syventyvän puolustusyhteistyön luomien tarpeiden vuoksi. Myös satamien suuntaan on ollut lisääntyntä kiinnostusta ja aktiviteetteja sotilaallisen liikkuvuuden osalta. Muutama satama on onnistunut hyödyntämään sotilaallisen liikkuvuuden hankkeille suunnattua CEF-rahoitusta mm. lastausramppien ja satamakentän uudistamis- ja rakentamishankkeisiin.

Normaaliolojen resilienssi on pohja häiriöaikojen kestävyydelle. Hyväkuntoinen infrastruktuuri on osa tätä kestävyyttä. Sotilaallisen liikkuvuuden kehittämistarpeiden, kehittämismahdollisuuksien ja muiden aspektien suunnittelu ja huomioiminen Liikenne 12 -suunnitelman yhteydessä on oikea tapa tarkastella näitä tarpeita osana ja suhteessa koko liikennejärjestelmän kehittämiseen. EU-rahoituksen voidaan ennustaa olevan seuraavan rahoituskauden osalta lähes olematonta, ja siksi on tärkeää osoittaa riittävä kansallinen rahoitus tarvittaviin kriittisen infrastruktuurin sotilaallisen liikkuvuuden investointeihin mm. satamissa. Sotilaallisen liikkuvuuden lisäksi myös yleiset huoltovarmuudelliset näkökulmat on huomioitava Suomen ollessa ulkomaan kaupan viennin ja tuonnin osalta tällä hetkellä erityisen meriliikenne riippuvainen, 95,7 % ulkomaan kaupan volyymista kulkiessa meritse ja Suomen satamien kautta (v. 2023 tilastot).

Suomessa satamat on yhtiömuodossa toimivia, joko kuntien tai yksityisen sektorin omistamia yhteisöjä, ja siten valtion väylähallinnosta erillinen osa. Liikenne 12 -suunnitelman sekä sotilaallisen liikkuvuuden hankkeiden suunnittelun yhteydessä on varmistettava satama-alan tuntemuksen ja satamien edustus prosessissa, koska satamat eivät välttämättä automaattisesti tule tarkastelluksi osana valtion väyläverkkoa merellä ja maalla. Sinänsä yhteistyö erityisesti väylä- ja liikennehallinnon kanssa on toiminut tähän saakka hyvin sekä ministeriö- että virastotasolla.

UTP-kirjeessä viitataan (s. 6) sotilaallisia VAK-kuljetuksia koskevaan meneillä olevaan säädöshankkeeseen. Tässä yhteydessä on tarkoitus huomioida laajenevan kansainvälisen sotilaallisen yhteistoiminnan tarpeet ja yhteensopivuus suhteessa NATOn toimintaan sekä tilanteet, joissa puolustusmateriaalia on

tarve kuljettaa siviilikalustolla. PV VAK -lakia koskevan hallituksen esityksen odotetaan saatavan eduskunnan käsiteltäväksi kevätistuntokauden 2024 aikana. Suomen Satamat ry. korostaa, että kyseisessä PV VAK-laissa on huomioitava periaatteena se, että nk. sotasatama-alueen kaltainen menettely edellyttää ennakoon tehtyä kirjallista sopimusta alueen vuokraamisesta ja korvauksesta sekä satamanpitäjän, lastinkäsittelijän että mahdollisten muiden toimijoiden kanssa. Myös alueeseen liittyvät osapuolten vastuut ja niiden hoitaminen on täsmennettävä, kuten vastuu- ja yhteyshenkilöt, turvamenettelyjen koordinointi, kulunvalvonta ja näiden tarvitsema yhteydenpito ja tiedottaminen sekä sotasatamatoiminnan vaikutukset satamayhtiöiden lakisääteisiin velvoitteisiin, kuten esim. ympäristölupamääräyksiin ja sisäisiin pelastussuunnitelmiin. Koska sopimus laaditaan normaaliolojen aikaisesta toiminnasta, kiinteistön omistajalle tai haltijalle maksettava käyvän hinnan mukainen korvaus kattaa myös sopimuskumppanien liiketoiminnalle mahdollisesti aiheutuneet taloudelliset tappiot. Toimintojen palautuminen poikkeuksellisesta tilanteesta normaalioloihin on kokemuksiin perustuen vähemmän suoraviivaista kuin tehostaminen tai valmiuden kohottaminen. Puolustusvoimien sotasatamanpitäjänä tulisi siksi myötävaikuttaa siviilisataman normaaliliikenteeseen palautumista sotasatama-alueen tarpeen purkautuessa valmiustason laskemiseen.

Suomen mukanaolo NATOssa edellyttää koordinaatiota läntisten kumppanien kanssa eri toiminnan lohkojen osalta, kuten myös toimintasuunnitelmassa on kuvattu. On ymmärrettävää, että yhteistyö on vielä uutta myös hallinnon eri sektoreille ja toisaalta sotilaallisen liikkuvuuden hankkeet on tarve pitää rajoitetun tiedonsaannin piirissä. Suomen Satamat ry:n näkökulmasta tiedonsaanti satamia koskevista NATO- ja muista sotilaallisen liikkuvuuden toimenpiteistä on ollut hajanaisesti järjestettyä ja tiedonkulkua tulisi keskittää ja kehittää edelleen satamasektorin kanssa. Riskinä on, että hajanainen tiedonkulku johtaa tilanteisiin, joissa esimerkiksi eri satamissa noudatetaan erilaisia käytäntöjä samaan aikaan kun suunnitelmallinen yhteistoiminnan kehittäminen etenisi tehokkaammin koordinoituin askelin.

Suomen Satamat ry
Piia Karjalainen
Toimitusjohtaja